

Isu semasa dan persepsi belia terhadap politik dalam Pilihan Raya Umum Dewan Undangan Negeri Sarawak 2011

Mohd Fuad Mat Jali¹, Junaidi Awang Besar¹, Yahaya Ibrahim¹, Khaidzir Hj. Ismail², Novel Lyndon¹, Noor Aziah Hj. Mohd Awal³, Jeniri Amir⁴, Ahi Sarok⁵

¹Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, ²Pusat Pengajian Psikologi dan Pembangunan Manusia, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, ³Fakulti Undang-Undang, Universiti Kebangsaan Malaysia, ⁴Jabatan Komunikasi, Fakulti Sains Sosial, Universiti Malaysia Sarawak, ⁵Jabatan Politik dan Hubungan Antarabangsa, Fakulti Sains Sosial, Universiti Malaysia Sarawak

Correspondence: Mohd Fuad Mat Jali (email: fudad@ukm.my)

Abstrak

Pilihan Raya Umum Dewan Undangan Negeri (PRU DUN) Sarawak 2011 yang ke-10 diadakan pada 16 April 2011 setelah hampir tamat tempoh lima tahun sepenggal pada tahun 2012. Pilihan raya ini penting untuk melihat kekuatan BN dan sokongan pengundi muda dalam menghadapi Pilihan Raya Umum (PRU) ke-13. Artikel ini bertujuan untuk menganalisis isu dan persepsi politik pengundi muda dalam PRU DUN Sarawak 2011. Kajian ini dilakukan di Zon Sarawak Barat. Data primer diperolehi melalui pemerhatian dan temu bual tidak formal serta kaji selidik terhadap 1,522 orang responden di 22 kawasan DUN Sarawak. Data sekunder diperolehi melalui kajian kepustakaan. Hasil kajian menunjukkan isu pembangunan dijadikan modal kempen utama pihak BN manakala parti pembangkang menyetengahkan isu seperti kenaikan harga bahan api dan harga barang dalam kempen mereka. Parti pembangkang juga memanipulasi isu tanah NCR dan rasuah serta kepemimpinan Ketua Menteri Sarawak dalam siri ceramah politik dan risalah mereka. Rata-rata pengundi muda bersetuju dengan program pembangunan kerajaan namun banyak yang perlu dilakukan. Untuk mendapatkan sokongan pengundi muda, keperluan sosioekonomi golongan muda perlu dipenuhi oleh pihak yang berkenaan. Seterusnya, pengundi muda menjangkakan BN akan terus menang seterusnya memerintah negeri Sarawak untuk penggal berikutnya.

Katakunci: Barisan Nasional, belia, isu ekonomi, parti pembangkang, pembangunan, PRU DUN Sarawak 2011

Current issues and the perception of youth on politics in the General Election of Sarawak State Legislative Assembly 2011

Abstract

The 10th General Election on State Legislative Assembly (DUN) of Sarawak in 2011 was held on 16 April 2011 after almost five-year term expired in 2012. This election is important to determine the influence and strength of the BN, support of young voters for the next Malaysian General Election (GE). Thus, this study was to analyze the politics of young voters in Sarawak DUN election 2011. This study was conducted in Zone of West Sarawak and primary data was collected from observations and informal interviews besides a survey of 1,522 respondents in 22 areas the DUN of Sarawak. Secondary data were collected through a library research. The results showed that the development issues of the BN is the main campaign while opposition parties highlights economic issues/macro issues, such as rising fuel prices and prices of goods as their campaign materials. Opposition parties also manipulate the NCR land issues and corruption and the Chief Minister of leadership in a series of political speeches and pamphlets them. In general the young voters support government development efforts but many have to be done. To gain the support of young voters, socio-economic needs of young people need to be met by the parties concerned. Further, young voters expect the BN will continue to win then rule Sarawak for the next term.

Keywords: development, economic issues, General Election on State Legislative Assembly (DUN) of Sarawak 2011, national front, opposition parties, youth

Pengenalan

Sejak pembentukan Malaysia pada 1963 sehingga Pilihan Raya Umum Dewan Undangan Negeri (PRU DUN) Sarawak 2011, negeri Sarawak diketuai oleh empat orang ketua menteri iaitu Stephen Kalong Ningkan, Penghulu Tawi Sli, Abdul Rahman Yaakub dan Abdul Taib Mahmud yang mengambil alih pada tahun 1981 hinggalah sekarang. Politik di Sarawak agak berbeza dengan politik di Semenanjung, perbezaan itu dapat dilihat kerana keunikan Sarawak dari segi komposisi penduduk, sejarah berpolitik, kebudayaan, kepercayaan dan pembangunan sosioekonomi. Bukan itu sahaja, pilihan raya di Sarawak pada 2011 ini juga menjadikan BN memerintah Sarawak selama 10 penggal berturut-turut melalui parti komponen utamanya iaitu Parti Pesaka Bumiputera Bersatu (PBB), *Sarawak United Peoples Party* (SUPP), *Sarawak People's Democratic Party* (SPDP) dan Parti Rakyat Sarawak (PRS). Belia atau pengundi muda dilihat dapat mempengaruhi pola sokongan dan pengundian di Sarawak terutamanya di kawasan bandar. Oleh itu, dalam konteks kajian ini, pandangan politik pengundi muda Sarawak dikaji untuk melihat persepsi belia terhadap politik dan isu semasa ketika kempen PRU DUN Sarawak 2011. Artikel ini bertujuan untuk menganalisis isu politik dan persepsi politik pengundi muda dalam PRU DUN Sarawak 2011

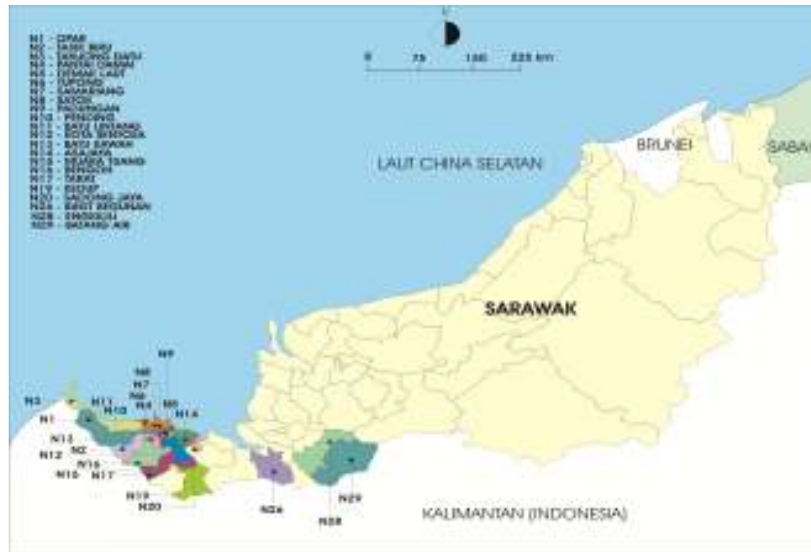
Kawasan dan metodologi

Negeri Sarawak dikenali dengan gelaran Bumi Kenyalang yang merupakan salah satu daripada 14 negeri termasuk Wilayah Persekutuan yang membentuk Persekutuan Malaysia. Sarawak terletak di Timur Malaysia di Kepulauan Borneo dan merupakan salah satu daripada dua negeri yang membentuk Malaysia Timur. Sarawak berkeluasan 124,450 kilometer persegi. Sarawak menjadi negeri yang terbesar dan meliputi 37.5 peratus daripada seluruh Malaysia. Ia terletak di utara garisan Khatulistiwa antara latitud 0°50' dan 5° utara dan longitud 109°36' dan 115°40' timur, negeri Sarawak terbentang kira-kira 800 km sepanjang pantai barat laut Pulau Borneo. Negeri Sarawak dipisahkan dari Semenanjung Malaysia dengan jarak 600 km Laut Cina Selatan (Jabatan Perangkaan Malaysia, 2010 & 2011). Di Pulau Borneo, negeri Sarawak bersempadan dengan negeri Sabah di timur laut dan Negara Brunei Darussalam yang membentuk enklaf berganda. Di sebelah pedalaman pula, negeri Sarawak bersempadan dengan Kalimantan, Indonesia. Dari segi topografi pula Sarawak terbahagi kepada tiga wilayah, iaitu kawasan pesisir pantai yang meliputi tanah paya gambut lembah delta yang sempit dengan tanah aluvial, kawasan bukit bukau dan tanah tinggi gunung yang melebar ke sempadan Kalimantan. Selain itu, Sarawak ialah kawasan tropika dengan iklim khatulistiwa dengan panas dan lembap sepanjang tahun dengan min suhu dari 23 celsius sehingga 32 celsius dan min hujan tahunan sebanyak 3,283 mm. Hutan Sarawak ialah sumber dan aset yang paling penting. Hutan khatulistiwa ini menyumbangkan bilangan kayu balak dan produk hutan yang banyak. Hutan hujan tropika ini juga merupakan habitat bagi 8,000 spesies pokok bunga dan melebihi 20,000 spesies binatang (Jackson, 1976).

Dari sudut persempadanan bahagian pilihan raya (geografi pilihan raya) Sarawak mempunyai 31 kawasan Parlimen dan 71 kawasan DUN. Dalam PRU DUN Sarawak 2011, BN menang di 55 DUN, DAP 12, PKR 3 dan Calon Bebas 1. Kawasan kajian iaitu Zon Sarawak Barat merangkumi 22 kawasan Dewan Undangan Negeri DUN iaitu Opar, Tasik Biru, Tanjong Datu, Pantai Damai, Demak Laut, Tupong, Samariang, Satok, Padungan, Pending, Batu Lintang, Kota Sentosa, Batu Kawah, Muara Tuang, Asajaya, Bengoh, Tarat, Kedup, Sadong Jaya, Bukit Begunan, Engkilili, Batang Air (Lihat Rajah 1).

Bagi mencapai objektif kajian, data primer dan data sekunder digunakan. Dara primer diperolehi melalui kaji selidik, temu bual mendalam dan pemerhatian di lapangan. Data sekunder diperolehi daripada pelbagai sumber yang telah diterbitkan. Pengumpulan data primer menggunakan borang soal selidik berstruktur. Borang soal selidik diuji terlebih dahulu melalui kajian pilot di lapangan, dan pemerhatian di lapangan. Responden ini terdiri daripada kalangan warga muda yang berusia antara 21 tahun hingga 40 tahun. Seramai 1,522 orang telah dipilih sebagai sampel yang merupakan campuran daripada pelbagai jantina dan etnik Melayu/Melanau, Cina, Iban, Bidayuh dan Orang Ulu. Responden ialah pengundi di kawasan yang kajian, iaitu Zon Sarawak Barat yang merangkumi 22 kawasan

Dewan Undangan Negeri DUN. Melalui kaedah temu bual mendalam pengkaji telah menemu bual secara lisan beberapa orang responden yang merupakan ‘orang sumber’ yang mahir dan berpengetahuan meluas di kawasan kajian yang terpilih yang bertujuan untuk mendapatkan maklumat tentang isu-isu politik serta pengaruh media sosial dalam mempengaruhi sokongan politik dalam kalangan belia. Pemerhatian di lapangan pula dilakukan untuk melihat perubahan landskap budaya politik masyarakat setempat, keadaan fizikal ruang atau kawasan yang relevan untuk menyokong seterusnya mengukuhkan hasil kajian.

Sumber: Diolah daripada Suruhanjaya Pilihan Raya (SPR) Malaysia dan Utusan Malaysia

Rajah 1. Lokasi 22 DUN, Zon Sarawak Barat

Data sekunder melibatkan pengumpulan maklumat yang telah direkodkan dengan baik dalam bentuk rakaman bertulis dan secara lisan dengan menggunakan alat rakaman. Di samping itu, pengkaji juga mendapatkan maklumat dari media elektronik seperti melayari laman sesawang/internet, blog, media sosial (facebook, twitter, email) bagi mendapatkan maklumat tambahan tentang politik semasa.

Hasil kajian dan perbincangan

Isu-isu yang dibangkitkan oleh belia Sarawak

Dalam konteks PRU DUN Sarawak 2011, isu pembangunan dan ekonomi menjadi isu yang popular. Ini kerana isu berkenaan sering dikemukakan oleh masyarakat dan komuniti kecil di kawasan yang terlibat dan telah menjadi sinonim dalam kalangan mereka. Lawatan oleh tokoh politik tempatan dan nasional membawa bersama mereka berbagai-bagai bentuk pembangunan menjadi tarikan pengundi. Sebagai contoh, walaupun banyak isu berkaitan penyelewengan, rasuah dan penyalahgunaan kuasa yang dibangkitkan dalam PRU DUN Sarawak 2011, tetapi BN terus berjaya mencapai kejayaan dalam pilihan raya tersebut. Kespesatan pertumbuhan ekonomi yang ditunjukkan oleh pihak pemerintah menjadikan isu-isu lain seolah-olah tidak mempengaruhi pengundi.

Kebiasaannya isu nasional ataupun lokal mempengaruhi pengundi membuat keputusan untuk memilih sesebuah parti politik. Bagi pengundi Sarawak, isu tempatan lebih mempengaruhi daripada isu nasional ataupun antarabangsa. Mereka lebih mementingkan isu pembangunan setempat melalui projek yang dijalankan oleh pihak pemerintah kerana beranggapan bahawa parti pembangkang tidak mampu membawa projek pembangunan ke kawasan mereka. Isu tanah adat, *Native Customary Right* (NCR) juga boleh mempengaruhi mereka kerana ada dalam kalangan mereka hilang hak milik dan sekiranya tanah mereka diambil, pampasan yang diberi tidak mencukupi. Isu seperti kesejagatan,

kronisme, reformasi, inflasi, nepotisme, rasuah dan ketelusan kurang mendapat perhatian kerana isu pembangunan sosioekonomi setempat mendominasi dan mengatasi isu tersebut.

Isu semasa juga mempengaruhi perlakuan atau pemilihan calon dan parti politik di kalangan pengundi. Pendedahan kepelbagaian isu semasa sama ada pada peringkat nasional, lokal dan antarabangsa melalui media massa dan semasa berkempen memainkan peranan penting sebagai faktor pengubah menjelang pilihan raya. Parti ataupun calon yang pernah berkuasa perlu mempertahankan kedudukan mereka dengan menimbulkan dan menangkis isu-isu tertentu yang boleh menjamin kuasa mereka dapat dikekalkan. Bagi bakal calon pula, mereka perlu mengatasi isu tersebut dengan bijaksana semasa mereka berkempen. Apa yang dimahukan oleh pengundi ialah bagaimana isu atau masalah tempatan atau suara rakyat dapat diselesaikan dan dilaksanakan melalui program pembangunan (Awang Azman, 2011). Dalam PRU DUN Sarawak 2011, isu yang dibincangkan di kalangan pengundi muda dan semasa berkempen ialah isu kepimpinan, pengunduran Ketua Menteri iaitu Tan Sri Abdul Taib Mahmud, pembangunan, isu tanah adat (NCR), isu AI-Kitab, ekonomi, sosial, pendidikan dan alam sekitar.

1) Isu peralihan kepimpinan dan pengunduran Taib Mahmud sebagai Ketua Menteri

Majoriti pengundi muda selain daripada kaum Melayu/Melanau melihat Ketua Menteri Tan Sri Taib Mahmud telah terlalu lama memerintah dan sewajarnya peluang diberi kepada muka baru untuk meneruskan legasi pemerintahan BN di negeri Sarawak. Di samping itu, isu kerakusan beliau dan keluarga yang mengaut keuntungan dari kekayaan hasil bumi Sarawak juga telah menyebabkan kemarahan kepada rakyat Sarawak. Seseengah penganalisis bersetuju bahawa Ketua Menteri sedia ada telah menjadi liabiliti kepada BN dan bukan lagi calon yang sesuai untuk meneruskan kepimpinan BN negeri. Hal ini ditambah lagi dengan beberapa isu yang melibatkan beliau dan keluarga yang tidak dapat ditangani dengan sebaiknya oleh Kerajaan. Misalnya, isu mengaut keuntungan melalui jawatannya, kronisme dan penggondolan hutan semula jadi Sarawak serta membiarkan sebahagian besar rakyat Sarawak tertinggal dalam kemunduran, kemiskinan dan suasana terancam. Oleh itu, kebanyakan pengundi berpendapat proses peralihan kuasa wajar dipercepatkan sebelum PRU ke-13 diadakan. Jika tidak BN akan menerima kesan negatif daripada kelewatan peralihan kuasa ini.

Keadaan penolakan ini turut berlaku di kawasan DUN Balingian. Di Balingian berlakunya pertandingan tiga penjurong antara Tan Sri Taib Mahmud, Suriati Abdullah PKR, dan Datuk Salleh Jafaruddin BEBAS, yang merupakan dua pupu kepada Ketua Menteri Sarawak. Dalam pilihan raya kali ini majoriti yang diperoleh Tan Sri Taib Mahmud ialah 5,154 undi berbanding dengan majoriti dalam PRU DUN yang lepas iaitu sebanyak 5,726 undi, berlaku pengurangan sebanyak 572 undian. Namun begitu, jika undi yang diterima oleh calon PKR ditambah dengan calon Bebas (kedua tertinggi) di Balingian, Tan Sri Taib Mahmud sendiri telah mengalami penurunan majoriti sebanyak 4,283 undi. Ini bermakna beliau telah kehilangan 1,443 pengundi atau 25 peratus daripada pengundian sebelum ini semasa PRU DUN 2006.

Kepimpinan di Sarawak juga menjadi isu yang penting. Sarawak dikatakan dipimpin dengan cara yang tidak mesra rakyat. Isu pengunduran Ketua Menteri dilihat sebagai isu yang cukup menarik oleh pihak pembangkang. Taib dilihat telah lama menjawat jawatan Ketua Menteri iaitu melebihi tiga dekad dan lebih signifikan lagi telah membolot semua projek pembangunan di Sarawak. Bagi ramai pihak termasuk pembangkang telah tiba masanya Taib mengundurkan diri. Sentimen ini sangat kuat dalam kalangan pengundi di bandar dan hampir kesemua kerusi di kawasan bandar telah dimenangi oleh pembangkang. Parti pembangkang menggunakan tema "BERUBAH". Bagi mereka BN tidak relevan lagi dan rakyat Sarawak perlu mengubah Kerajaan yang sedia ada. BN dikatakan tidak relevan kerana didakwa dihimpit masalah seperti rasuah, tidak cekap dan menindas rakyat di Sarawak. Sekiranya rakyat tidak mengubah Kerajaan maka nasib mereka tidak akan berubah (Jeniri, 2011).

2) Isu pembangunan

Isu pembangunan memang sentiasa mendapat tempat dalam politik Sarawak. Politik pembangunan merupakan teras utama dalam memikat dan memujuk pengundi-pengundi. Setiap rakyat inginkan pembangunan di kawasan mereka agar mereka dapat menjalani kehidupan dengan selesa dan teratur. Proses pembangunan merupakan proses yang berterusan dan dinamik, yang berkehendakkan setiap lapisan masyarakat memainkan peranan masing-masing dengan berkesan ke arah mencapai matlamat

pembangunan negeri dan negara. Pembangunan hendaklah seimbang antara kawasan bandar dan luar bandar agar penduduk di kawasan luar bandar juga dapat menjalani kehidupan dengan baik dan seterusnya meningkatkan kualiti hidup mereka (Abdul Taib, 1992 & 2000; Aeria, 1997; Siva Kumar, 1991).

Antara pembangunan yang dikehendaki oleh responden di kawasan DUN Opar, Muara Tuang, Padungan, Pending, Tarat dan Tasik Biru ialah pembinaan kompleks sukan dan kemudahan sukan yang lengkap iaitu seperti gelanggang futsal, badminton dan padang bola, kompleks sukan, pusat rekreasi dan taman permainan dan sebagainya. Kemudahan seperti ini diperlukan supaya mereka boleh meluangkan masa bersama keluarga pada waktu petang dan hujung minggu. Selain itu, rungutan utama penduduk Kuching, Sarawak khasnya yang berada di kawasan luar bandar ialah kawasan mereka masih ketinggalan dalam berbagai aspek pembangunan. Kawasan seperti DUN Satok, Batu Lintang, Engkelili, Demak Laut dan Kota Sentosa sememangnya memerlukan kemudahan asas dan infrastruktur seperti kawasan yang lain. Kemudahan asas dan infrastruktur ini seperti pengangkutan awam, bekalan air bersih, bekalan elektrik 24 jam, klinik kesihatan desa, menyediakan pili bomba, perpustakaan awam, telefon awam, jalan raya serta pembinaan balai raya dan rumah ibadat seperti tokong, gereja serta masjid dan sebagainya. Kemudahan asas ini sangat penting dalam menjalani kehidupan mereka yang serba serbi kekurangan. Sesetengah responden berkata, walaupun kemudahan infrastruktur telah disediakan tetapi ia masih tidak mencukupi dan telah mengalami kerosakan dan tidak dibaiki oleh pihak yang berkuasa dan ini secara tidak langsung telah menyukarkan penduduk kawasan tersebut.

Jalan tanah mereka merupakan kemudahan perhubungan yang biasa ditemui di Sarawak. Bagi pengguna jalan tanah merah, jalan berkenaan dikenali sebagai *Hellway Road*. Ini kerana jalan berlubang di sana-sini dan licin apabila hujan lebat. Oleh itu Kerajaan perlu menaik taraf jalan raya dengan membaiki jalan-jalan yang rosak, membesarkan jalan dan menyediakan lampu jalan bagi menjamin keselamatan penduduk terutama apabila memandu pada waktu malam. Bukan itu sahaja, ketiadaan sistem perparitan yang sempurna dan sering tersumbat menyebabkan kejadian banjir sering berlaku. Keadaan ini telah mengganggu pergerakan pengguna jalan tersebut. Selain itu, mereka juga menghadapi dilema apabila sebulan atau dua bulan sekali, kenderaan perlu diperiksa bagi memastikan tiada masalah yang berlaku pada kenderaan mereka. Sesungguhnya keadaan ini memerlukan kos perbelanjaan yang besar bergantung kepada jenis kerosakan kenderaan tersebut dan ini sekaligus telah meningkatkan kos hidup mereka.

3) Isu tanah adat (NCR)

Isu tanah adat atau lebih sinonim dengan sebutan "*Native customary Right*" NCR merupakan antara isu utama yang sering digunakan oleh parti pembangkang dalam PRU DUN Sarawak sejak dahulu lagi bagi menarik perhatian pengundi terutamanya kaum Dayak yang menganggap NCR ialah pesaka peninggalan nenek moyang mereka yang perlu dipertahankan. Bagi isu pajakan tanah, pihak pembangkang mempersoalkan motif Kerajaan Negeri melengah-lengahkan permohonan untuk memperbaharui lesen pajakan tanah, ditambah pula dengan harga yang tinggi. Tanah Hak Adat Bumiputera NCR pula merujuk kepada tanah yang telah diteroka oleh penduduk Sarawak sebelum atau pada 1 Januari 1958 dan sehingga tahun 2006. Sarawak mempunyai kira-kira 1.5 juta hektar tanah Adat Bumiputera. Kempen pilihan raya di Sarawak seolah-olah tidak lengkap tanpa isu tanah. Tanah NCR juga kerap menimbulkan masalah kerana pertikaian sempadan antara para pemiliknya. Masalah juga timbul antara pemilik tanah dengan syarikat pembalakan dan juga para pengusaha ladang kelapa sawit. Usaha terbaru kerajaan untuk meyakinkan pemilik-pemilik tanah adat NCR ialah melalui "perimeter survei".

Isu tanah seringkali digunakan oleh pembangkang sebagai modal menyerang BN kerana Tan Sri Taib Mahmud sebagai Ketua Menteri dilihat tidak berusaha untuk menyelesaikan isu tersebut. Menyedari kemungkinan dijadikan isu oleh pihak pembangkang, sebuah buku bertajuk "*Dasar Tanah Di Sarawak*" telah diterbitkan menjelang pilihan raya oleh Jabatan Tanah dan Survei. Buku yang mempunyai sepuluh bab ini mengandungi dua bab iaitu Dasar Tanah Adat Bumiputera (Bab III) dan Dasar Perladangan Secara Komersial (Bab IV). Buku ini juga menegaskan Tanah hak adat Bumiputera boleh diwarisi dan dijadikan sebagai hadiah oleh tuan punya kepada warisnya (Dasar Tanah Di Sarawak, 2011). Akan tetapi, urusan niaga ke atas tanah hak adat Bumiputera dengan cara

perjanjian jual-beli tidak dibenarkan. Beberapa responden yang ditemui menyatakan perasaan hampa mereka kerana masih belum memiliki geran tanah biarpun telah lama menduduki tanah tempat tinggal mereka. Yang menjadi isu bagi responden yang ditemui ialah apabila kes-kes di mana tanah adat mereka telah dicerobohi oleh syarikat-syarikat perladangan biarpun jelas bahawa ia tidak melibatkan tanah hak adat Bumiputera, tanah berhak milik, tanah guna sama Bumiputera dan halangan lain seperti rizab hutan, kawasan di bawah Lesen Penanaman Hutan LPF, kawasan tadahan hujan dan sebagainya perlu dikecualikan daripada kawasan Provisional Lease PF. Kebimbangan ini dalam kalangan masyarakat telah dieksploitasi oleh pihak pembangkang dan menjadi isu dalam pilihan raya kali ini.

Isu tanah bukan sahaja dimainkan oleh SNAP tetapi juga oleh DAP semasa berkempen di kawasan pengundi Cina. DAP mahu Kerajaan Negeri meminda Kanun Tanah Sarawak untuk membolehkan pajakan tanah yang kebanyakan milik orang Cina diperbaharui secara automatik. Dakwaan parti pembangkang berhubung tindakan Kerajaan BN merampas tanah adat Bumiputera kaum Dayak ini telah dinafikan oleh Kerajaan BN Sarawak. Ketua Menteri Sarawak telah membidas tindakan pembangkang dengan menyatakan apabila Kerajaan mempelawa pemilik tanah NCR membangunkan tanah mereka secara komersial seringkali dianggap oleh pembangkang sebagai cubaan menindas penduduk pribumi sedangkan projek pembangunan tanah adat Bumiputera telah banyak menguntungkan para pemilik tanah.

4) Isu Alkitab

Isu Alkitab meletus sebelum menjelang PRU DUN Sarawak 2011. Siaran akhbar tempatan seperti *Borneo Post* yang bertarikh 14 Mac 2011 dan *The Star* yang bertarikh 13 Mac 2011 menyiarkan penahanan kitab suci agama kristian ini. Kementerian Dalam Negeri telah merampas 35,000 Kitab Bible terjemahan dalam Bahasa Indonesia yang berharga RM145,000. Isu Injil adalah isu yang besar, khususnya kepada penganut agama Kristian. Majoriti penduduk di negeri Sarawak adalah penganut agama Kristian, dan isu Al-Kitab ini merupakan hal yang sangat sensitif kepada mereka khususnya kepada kaum Bidayuh, Orang Ulu, Iban dan sebahagian etnik Cina yang telah mula memeluk agama berkenaan. Isu Al-Kitab cukup panas dan telah menimbulkan rasa tidak senang dalam kalangan masyarakat Bumiputera Kristian. Tindakan pihak berkuasa merampas dan menahan Al-Kitab Injil dan mengecop buku suci penganut Kristian telah menimbulkan kemarahan mereka dan mempengaruhi corak pengundian.

Persekutuan Gereja-gereja Malaysia telah membantah tindakan Kementerian Dalam Negeri. Menyedari sensitifnya isu tersebut, Idris Jala telah campurtangan dan berjaya menyelesaikannya dalam waktu singkat. Walaupun begitu, pihak pembangkang telah menimbulkan isu ini semasa kempen bersama isu penggunaan nama 'Allah' yang tidak dibenarkan dalam kalangan penganut Kristian di negara ini. Situasi sedemikian mengguris perasaan rakyat Sarawak yang kebanyakannya beragama Kristian. Pada masa yang sama, situasi tersebut dilihat pentadbiran BN yang lemah dalam mengatasi masalah kitab suci agama Kristian tersebut dan telah menjejaskan sokongan rakyat Sarawak kepada BN.

5) Isu ekonomi

Meskipun PRU DUN Sarawak tidak mempunyai isu negeri yang besar, namun isu tempatan di peringkat kawasan dan isu nasional telah memberi impak kepada legitimasi politik BN. Pihak Pembangkang terutamanya DAP dan PKR telah memanipulasi isu kenaikan harga minyak dalam kempen pilihan raya secara menyeluruh dan berkesan dalam mempengaruhi pilihan politik pengundi Sarawak terutamanya di kawasan bandar. Bagi isu kenaikan harga minyak yang juga merupakan isu nasional, pihak pembangkang memanipulasi isu ini dengan menyatakan, kenapa perlu dinaikkan harga minyak sedangkan Sarawak merupakan antara negeri pengeluar minyak utama di Malaysia. Misalnya, harga minyak Diesel di kawasan pedalaman dan tanah tinggi Bario dan Ba'kelalan mencecah harga RM10.00 seliter sedangkan harga bahan api tersebut di Miri hanya RM2.00 seliter. DAP dalam kempenya berkata jika BN menang besar dalam pilihan raya ini, harga minyak akan naik lebih tinggi lagi pada tahun hadapan. Isu harga minyak ini dialami oleh semua pihak dan melibatkan kesan berantai, iaitu kenaikan harga minyak akan menyebabkan kenaikan harga tambang kenderaan, hartanah hinggalah harga barangan. Kesannya amat dirasai bagi golongan yang berpendapatan rendah

sama ada di kampung atau di bandar. Apabila harga minyak petrol naik maka harga beras akan naik, harga makanan seperti ayam dan ikan bertambah mahal, harga minyak masak melambung dan ini akan memberi kesan dan membebaskan rakyat.

Selain itu, apa yang membebaskan responden di kawasan DUN Padungan, Opar, Batu lintang, Tasik Biru dan Pending ialah isu pekerjaan iaitu kurangnya peluang pekerjaan kepada golongan muda terutamanya di kawasan luar bandar. Ketiadaan pekerjaan dan masalah harga barang yang semakin naik telah merungsingkan dan membebaskan banyak rakyat. Selain itu, isu yang sering dibincangkan oleh responden di kawasan ini ialah berkaitan dengan gaji yang rendah dan tidak bersesuaian dengan kelulusan dan bebanan kerja yang diberikan. Mereka mahu Kerajaan menaikkan dan menyelaraskan gaji mereka, menurunkan harga barangan seperti minyak dan barangan runcit serta menyediakan tempat bagi perniagaan dengan menambah lot kedai-kedai dan sebagainya.

6) Isu sosial

Selain itu, isu sosial juga menjadi salah satu isu yang sering dibincangkan dalam PRU DUN Sarawak 2011. Isu sosial ialah perkara yang mempengaruhi kebanyakan atau kesemua anggota masyarakat baik secara langsung mahupun tidak langsung dan dianggap sebagai masalah, kontroversi yang berkaitan dengan nilai moral, atau kedua-duanya. Ia termasuk persoalan jenayah seperti rempit, penagihan dadah, kecurian, penagihan pil, seks bebas, mabuk, pencemaran, ketidakadilan, kemiskinan, penindasan hak asasi manusia, diskriminasi dan keganasan, selain daripada keguguran, perkahwinan homoseksual, kawalan senjata api dan pergolakan antara penganut sesuatu agama dengan penganut agama yang lain. Isu sosial berkait dengan struktur masyarakat termasuk konflik kepentingan antara anggota komuniti dan berada di luar kawalan mana-mana individu.

Hal ini kerana, berbagai-bagai ragam krisis akhlak dan moral terus menular, merebak dan semakin meningkat dalam masyarakat khususnya dalam kalangan remaja masa kini. Antara masalah sosial di kawasan Samariang dan Pantai Damai ialah seperti kes bohsia, mencuri, hamil luar nikah yang diikuti dengan pembuangan bayi manakala di kawasan Muara Tuang, Kota Sentosa, Padungan dan Pending banyak melibatkan masalah sosial seperti penderaan, rempit, masalah penagihan dadah dan menghidu gam, mabuk, gengsterisme dan vandalisme, rogol, berjudi dan membuat bising pada waktu siang dan malam sehingga mengganggu ketenteraman dan mengancam keselamatan penduduk di sekitar kawasan kediaman.

Dalam konteks Malaysia, kita tidak menyangkal bahawa golongan muda di negara kita sedang berhadapan dengan cabaran kebudayaan yang begitu penting. Pada hari ini, golongan muda berhadapan dengan pelbagai bentuk budaya yang bersifat destruktif dan tidak menguntungkan negara. Hal ini terzahir daripada pelbagai salah laku dan masalah sosial yang berpunca daripada budaya hedonisme, sensate dan permisif. Lebih malang lagi, generasi remaja dan golongan muda inilah yang paling teruk terdedah kepada serangan ini. Golongan muda lebih cenderung menghabiskan masa dengan berpesta dan berhibur, menghadiri konsert, melepak, merempit dan bergaul secara bebas daripada melakukan aktiviti-aktiviti yang lebih bermanfaat seperti menggiatkan diri dalam pertubuhan-pertubuhan belia dan kemasyarakatan. Oleh itu, Kerajaan hendaklah bersama-sama berusaha mengurangkan masalah sosial di kalangan golongan muda yang semakin meningkat kini. Selain itu, dengan mengadakan kempen seperti kempen membina akhlak, kemasyarakatan dan sebagainya dapat memberi input yang berguna kepada golongan muda ini untuk terus maju ke hadapan tanpa menghadapi sebarang masalah.

Antara langkah yang boleh diambil adalah dengan mengadakan latihan dan kursus kepada golongan muda serta mengadakan pertandingan sukan. Program seperti ini penting bagi mengelakkan mereka menghabiskan masa dengan kegiatan yang tidak berfaedah. Langkah ini sangat penting dilaksanakan kerana golongan muda pada masa kini merupakan bakal pemimpin pada masa hadapan. Kehancuran golongan muda masa kini akan mempengaruhi keadaan negara pada masa hadapan. Namun masalah ini tidak akan dapat diselesaikan jika semua pihak saling menuding jari menyalahkan pihak lain. Sebaliknya semua pihak hendaklah bekerjasama bagi menangani masalah ini terutamanya pihak ibu bapa dan pihak Kerajaan. Ibu bapa haruslah memantau keadaan anak-anak mereka setiap masa. Mereka juga perlulah meluangkan masa untuk bersama anak-anak, dengan cara ini mereka dapat mengetahui masalah yang dihadapi oleh anak-anak.

7) Isu pendidikan

Seterusnya isu yang sering dibualkan ialah berkaitan dengan isu pendidikan. Golongan muda merupakan generasi yang akan menggerakkan perubahan dan mencorakkan hala tuju perjalanan negara. Sehubungan itu, golongan muda pada hari ini perlu diperkukuh dengan ilmu pengetahuan, kemahiran, kemantapan budaya dan ketinggian nilai-nilai kehidupan agar generasi yang terbentuk pada masa hadapan mampu untuk menghadapi cabaran sezaman. Antara isu di kawasan DUN Muara Tuang, Pending, Tasik Biru, Opar dan Tarat adalah seperti masalah disiplin dalam kalangan pelajar contohnya, ponteng sekolah dan ponteng kelas, keciciran dalam pelajaran, kecurian di sekolah, berhenti sekolah sebelum tamat tingkatan lima, merosakkan harta benda sekolah, tidak minat belajar dan tidak mahu ke sekolah. Selain itu, masalah jarak ke sekolah yang terlalu jauh dan masalah pengangkutan yang menyukarkan pelajar untuk sampai ke sekolah. Terdapat sesetengah daripada mereka yang terpaksa melalui jalan air dan terpaksa keluar awal pagi untuk ke sekolah dan ini merupakan salah satu faktor mereka tidak berminat untuk ke sekolah. Di samping itu juga, terdapat sesetengah keluarga yang tidak menyokong dan memberi galakan kepada anak-anak mereka untuk belajar sebaliknya menggalakkan anak-anak untuk berhenti sekolah dan membantu mereka mengusahakan pertanian bagi menambah pendapatan mereka sekeluarga. Seterusnya, isu kekurangan guru perlu ditangani dan diatasi dengan segera. Isu kekurangan guru terutamanya di kawasan luar bandar telah mengganggu proses pembelajaran mereka. Ia penting bagi memastikan kebajikan dan pembelajaran pelajar khususnya di kawasan pedalaman Sarawak tidak akan terjejas.

Isu berkaitan dengan pinjaman PTPTN turut dibincangkan oleh golongan muda ini di kawasan DUN Pantai Damai, Demak laut dan Tupong iaitu berkaitan isu faedah kepada pinjaman PTPTN. Mereka inginkan kadar faedah yang dikenakan dapat dikurangkan. Selain itu, isu pemberhentian pinjaman kepada pelajar yang tidak melepasi gred 2.0. Suatu perkara yang harus diperhatikan adalah para pelajar yang tidak mencapai gred yang sepatutnya, apabila pinjaman mereka diberhentikan, kesan yang akan diterima adalah, pemberhentian daripada melanjutkan pelajaran di institusi pendidikan tinggi disebabkan masalah kewangan atau menerima tekanan untuk mencari dana sendiri sekiranya ingin terus melanjutkan pelajaran. Secara dasarnya, peluang harus diberikan kepada pelajar ini untuk meningkatkan prestasi akademik mereka melalui penyaluran pinjaman PTPTN. Perkara ini seharusnya bertepatan dengan hasrat Kerajaan untuk melaksanakan konsep pendemokrasian pendidikan. Bantuan kewangan PTPTN ini juga perlu diberikan kepada semua pelajar yang kurang berkemampuan agar memudahkan mereka untuk melanjutkan pelajaran.

8) Isu alam sekitar

Isu berkaitan dengan alam sekitar juga sering dibincangkan oleh responden. Hal ini kerana alam sekitar sekeliling dengan manusia tidak boleh dipisahkan. Manusia saling berhubung dengan alam sekitar dan sebaliknya. Isu masalah alam sekitar di kawasan ini adalah berkaitan dengan masalah banjir dan masalah sampah sarap yang tidak terurus dan mencacatkan pemandangan sekeliling. Kejadian banjir yang sering berlaku di kawasan DUN Tasik Biru, Opar, Muara Tuang, Samariang, Pending dan Tarat ini telah menyebabkan banyak harta benda dan binatang ternakan serta pertanian penduduk rosak dan mati. Ini telah menyebabkan penduduk mengalami kerugian harta benda dan wang ringgit. Kejadian banjir ini adalah berpunca daripada saluran yang sering tersumbat dan tidak sempurna, masalah sistem perparitan yang tidak sistematik dan masalah longkang yang kecil dan tidak dapat menampung jumlah hujan yang turun.

Selain itu, isu masalah sampah di kawasan DUN Pantai Damai, Kota Sentosa, Batu Kawah, Padungan, Tasik Biru serta di kawasan bandar Kuching yang sejak dahulu tidak dapat diatasi oleh Kerajaan juga sering menjadi perhatian dan bualan golongan muda ini. Menurut responden, masalah sampah sarap yang terlalu banyak dan tidak terurus ini juga telah menyebabkan pelbagai masalah kesihatan seperti pening kepala dan muntah serta bau busuk. Keadaan ini telah menjadi tarikan kepada haiwan seperti tikus, lalat dan lipas untuk mendiami kawasan tersebut dan telah mengganggu ketenteraman dan kesejahteraan penduduk. Kejadian ini adalah disebabkan oleh sampah sarap yang tidak diangkut tepat pada masanya iaitu tidak mengikut jadual yang telah ditetapkan, kekurangan kemudahan tong sampah, tiada tempat pelupusan sampah dan tiada kemudahan tempat kitar semula disediakan di kawasan tersebut. Hal ini telah menyebabkan penduduk membuang sampah di tepi-tepi jalan atau lorong, serta membuang sampah terus ke dalam sungai dan longkang yang telah

menyebabkan sungai menjadi cetek dan longkang tersumbat. Justeru itu, isu ini telah memberi kesan yang mendalam terhadap pilihan politik pengundi dalam PRU DUN Sarawak yang lepas. Terdapat antara isu-isu ini yang telah menyebabkan pengundi berpaling tadah dan menyokong pihak pembangkang. Hal ini secara tidak langsung telah menyebabkan sebahagian besar kerusi DUN Sarawak di kawasan bandar telah jatuh ke tangan parti pembangkang. Oleh itu, Kerajaan hendaklah menyelesaikan isu berkenaan dengan segera bagi menarik kembali perhatian dan sokongan pengundi untuk terus menyokong parti mereka.

Persepsi politik dalam kalangan belia

Jadual 1 menunjukkan majoriti golongan muda iaitu 68.9 peratus bersetuju menyatakan mereka menyokong aspirasi Kerajaan dalam memantapkan agenda pembangunan belia negara. Mereka percaya dengan menyokong Kerajaan, pembangunan belia akan terus dipertingkatkan dan persatuan belia akan terus aktif dan berkembang maju dengan pelbagai aktiviti dan program yang berfaedah kepada golongan muda. Seterusnya, peratusan kedua tertinggi ialah sebanyak 66.5 peratus bersetuju bahawa SPR telah menjalankan tugasnya dengan baik dan berkecuali. Peranan SPR tidak terhad kepada urusan pengendalian proses pilihan raya sahaja tetapi merupakan suatu bidang yang luas yang meliputi tanggungjawab mewujudkan serta menjaga daftar pemilih, mengkaji semula persempadanan pilihan raya sehinggalah kepada proses pengendalian pilihan raya. Pengundi muda percaya bahawa SPR telah menjalankan tugas mereka dengan jujur dan telus contohnya tiada penipuan dalam pengiraan undi.

Di samping itu, sebanyak 65.7 peratus bersetuju bahawa transformasi yang dilakukan oleh kepimpinan Ketua Menteri dalam menerajui pembangunan negara terus mendapat sokongan golongan muda. Mereka terus menyokong dan yakin dengan transformasi yang telah diberi oleh Kerajaan misalnya terdapat banyak pusat latihan pembangunan belia, pusat kemahiran, program kepada belia dan peruntukan kepada para belia. Sebanyak 62.8 peratus menyatakan Indeks Petunjuk Prestasi (KPI) untuk wakil rakyat dan menteri adalah baik dan mempengaruhi sokongan rakyat terhadap Kerajaan. Seterusnya, 59.7 peratus golongan muda menyatakan gagasan “1 Malaysia: Rakyat Didahulukan, Pencapaian Diutamakan” disokong, dihayati dan dimanifestasikan oleh golongan muda. Walau bagaimanapun, peratusan terendah ialah pandangan golongan muda terhadap perkhidmatan internet di kawasan mereka 37.5 peratus. Kebanyakan mereka berharap agar sistem perkhidmatan internet ini dapat dinaiktarafkan dan menyediakan lebih banyak pusat siber serta menambah bilangan komputer. Namun terdapat segelintir golongan muda yang tidak menyokong Kerajaan kerana berpendapat Kerajaan tidak menunaikan janji ketika kempen pilihan raya, dipinggirkan Kerajaan, situasi ekonomi yang tidak stabil kerana tidak ditangani Kerajaan dengan baik, kronisme dalam urusan Kerajaan dan pemimpin kurang mendekati golongan muda.

Rakyat meletakkan harapan yang tinggi kepada Perdana Menteri kerana mereka yakin beliau dapat membela nasib rakyat melalui pelan transformasi pembangunan negara dengan meningkatkan Indeks Petunjuk Prestasi KPI Kerajaan BN untuk terus memberikan perkhidmatan terbaik kepada rakyat. Beberapa dasar yang diperkenalkan oleh beliau dilihat mengutamakan rakyat iaitu melalui Gagasan 1Malaysia: Rakyat Didahulukan, Pencapaian Diutamakan, Indeks Petunjuk Prestasi (KPI), Bidang Keberhasilan Utama Negara (NKRA), Model Ekonomi Baru (MEB), Model Politik Baru (MPB), Kedai Rakyat 1 Malaysia (KRIM), Bantuan Rakyat 1 Malaysia (BRIM), Bantuan Buku 1 Malaysia (BB1M), Bantuan untuk pelajar sekolah sebanyak RM 100, Program Pembangunan Luar Bandar, Skim Rumah Pertamaku, Projek Perumahan 1 Malaysia (PRIMA), Rumah Mesra Rakyat 1 Malaysia (RMR1M) dan Skim Amanah Rakyat 1 Malaysia (SARA 1 Malaysia) diterima oleh rakyat sebagai dasar yang mengutamakan kebajikan dan keperluan rakyat dalam jangka masa panjang.

Jadual 1. Persetujuan pandangan politik dalam kalangan belia

Penyataan	Peratus
Belia menyokong aspirasi Kerajaan dalam memantapkan agenda pembangunan belia negara.	68.9
Suruhanjaya Pilihan Raya (SPR) telah menjalankan tugasnya dengan baik dan berkecuali.	66.5
Transformasi/pembaharuan yang dilakukan oleh kepimpinan Ketua Menteri dalam menerajui pembangunan negara terus mendapat sokongan generasi belia.	65.7
Keprihatinan Kerajaan terhadap aspirasi, kebajikan dan pandangan belia menyebabkan belia menyokong Kerajaan.	63.2
Indeks Petunjuk Prestasi (KPI) untuk wakil rakyat dan menteri adalah baik & mempengaruhi sokongan rakyat kepada Kerajaan.	62.8
Kepimpinan kawasan saya perlu dikekalkan kerana telah menunjukkan prestasi yang amat baik dan berkesan.	61.6
“1 Malaysia: Rakyat Didahulukan, Pencapaian Diutamakan” disokong, dihayati dan dimanifestasikan oleh belia.	59.7
Saya berpuas hati dengan perkhidmatan Kerajaan (klinik, hospital dan jabatan Kerajaan) dan pembangunan di kawasan saya.	58.6
Belia menyokong Kerajaan kerana peluang pekerjaan banyak diwujudkan dan banyak membantu golongan miskin di bandar dan luar bandar.	56.9
Maklumat dari internet/blog mempengaruhi kecenderungan politik belia.	53.1
Saya kenal dengan DUN yang mewakili kawasan saya.	51.8
Saya berpuas hati dengan perkhidmatan internet di kawasan saya.	37.5

Kesimpulan

Secara keseluruhannya, isu pembangunan dan ekonomi menjadi isu yang popular dalam PRU DUN Sarawak 2011 kerana isu berkenaan sering dibincangkan oleh rakyat. Kedua-dua pihak, parti yang memerintah dan parti pembangkang menyedari kepentingan faktor ekonomi ini sebagai isu yang boleh mempengaruhi pengundi. Sebagai mana lazimnya BN bersandarkan kepada kejayaan yang telah dicapainya sebagai parti yang memerintah terutamanya dari segi mengekalkan kestabilan politik dan membawa pembangunan ekonomi, sosial dan infrastruktur. Para pengundi sentiasa diingatkan bahawa kejayaan yang dicapai adalah hasil usaha pemimpin dan Kerajaan BN dan hanya BN sahaja yang dikatakan boleh membawa pembangunan yang lebih pesat pada masa hadapan. Pada satu pihak yang lain pula parti pembangkang digambarkan sebagai tidak memberi apa-apa sumbangan dan perlu ditolak. Inilah antara mesej yang cuba disampaikan oleh BN dalam kempenya melalui poster, risalah, ceramah dan media massa. Parti pembangkang khususnya DAP dan PKR yang bertanding di kawasan bandar juga menekankan isu-isu yang berkaitan dengan ekonomi rakyat. Antaranya ialah isu kenaikan harga bahan api petrol dan diesel yang dikatakan membebankan rakyat. Dari aspek persepsi politik dalam kalangan muda pula, majoriti golongan muda menyokong aspirasi Kerajaan dalam memantapkan agenda pembangunan belia negara. Belia juga bersetuju Indeks Petunjuk Prestasi KPI untuk wakil rakyat dan menteri adalah baik dan mempengaruhi sokongan rakyat terhadap Kerajaan. Seterusnya, golongan muda turut bersetuju dengan gagasan “1 Malaysia: Rakyat Didahulukan, Pencapaian Diutamakan”, disokong, dihayati dan dimanifestasikan oleh golongan muda.

Rujukan

- Abdul Taib Mahmud (1992) The politics of development: roles of and the challenges for the elected representatives. *Jurnal Azam* 8 (2), 2.
- Abdul Taib Mahmud (2000) Falsafah dan prinsip politik pembangunan sebagai cara kita untuk mencapai Wawasan 2020. *Pemikiran politik pembangunan: Mencapai Wawasan 2020 cara Sarawak* 1, 18.

- Aeria A (1997) The politics of development and the 1996 Sarawak state election. *Jurnal Kajian Malaysia* 15 (1&2), 57-83.
- Awang Azman Awang Pawi (2011) Pilihan Raya negeri Sarawak: Penentu tarikh PRU ke-13?. *Dewan Masyarakat* 49 (Jun).
- Dasar Tanah di Sarawak* (2011) Percetakan Nasional Berhad, Kuching.
- Jabatan Perangkaan Malaysia (2010) Ciri-ciri asas penduduk mengikut daerah tempatan - Jun 2010: Basic population characteristics by administrative districts. Jabatan Perangkaan Malaysia.
- Jabatan Perangkaan Malaysia (2011) Perangkaan penting Malaysia 2010: *Vital statistics*. Jabatan Perangkaan Malaysia.
- Jackson JC (1976) *Sarawak*. Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur.
- Jeniri Amir (2011) Jalan mati untuk SUPP?. *Dewan Masyarakat* 49 (Jun).
- Siva Kumar G (1991) *Taib: A vision for Sarawak*. Jacamar, Kuching.